

ПРОЕКТНОТО ФИНАНСИРАНЕ НА ПРЕДПРИЕМАЧЕСКАТА ДЕЙНОСТ – СЪЩНОСТ И ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА ФИНАНСИРАНЕ НА БИЗНЕСА

През последните години проектното финансиране се утвърждава като алтернативна форма за финансиране на предприемаческата дейност. Чрез него се подпомага инвестиционната активност и се засилва сътрудничеството между икономическите агенти, участващи в инвестиционния процес. В материала се опитваме да подчертаем ролята и значението на проектното финансиране за развитието на бизнес инвестициите в национален и регионален аспект.

След членството ни в Европейския съюз /ЕС/ ние вече три програмни периода имаме достъп до големите европейски инвестиционни програми, които трябва да се изпълняват, за да се спазят европейските директиви и европейското законодателство. Въпреки, че бизнеса продължава да разчита на традиционните методи на финансиране, паралелно нараства необходимостта от проектно финансиране на предприемачеството.

Какво представлява проектното финансиране?

Инвестиционната дейност може да се разглежда като катализатор за динамичното развитие на икономическите процеси в съвременното пазарно стопанство. За да се ускори реализацията на инвестиционните проекти в публичния и частния сектор на икономиката, са необходими значителни финансови ресурси. През последните десетилетия се използват разнообразни форми и техники за финансиране на инвестициите, като все по-често се прибегва до т.нар. проектно финансиране.

Терминът „проектно финансиране“ означава финансиране чрез собствен капитал или привлечени средства на развитието на конкретна дейност проект, която е различна от текущата дейност на инвеститора и е независима от останалите му бизнес операции. Рискът и очакваната възвръщаемост от проекта зависят единствено от успешната реализация и самостоятелното функциониране на проекта.

В този смисъл проект е всяка дейност , която изисква нови инвестиции и е независима от основната дейност на фирмата. Характерно за проектното финансиране е припокриването между целта на използване на средствата и източника на възвръщаемост от инвестицията – проектът е едновременно цел на финансирането и източник на възстановяване на вложените средства.

Най-често проектът е капиталоемък , и изисква интензивно разходване на средства , например за изследователска и развойна дейност , строителство,оборудване, оборотни средства и др.

Независимо от вида на проекта и начина на финансиране , лицето ,което осъществява проекта (инвеститорът) и неговите спонсори (съдружници,банки др.) ще вземат решение за или

против проекта ,единствено на базата на риска за реализацията му и очакваните приходи от него.

Независимо от вида на проекта и начина на финансиране , лицето, което осъществява проекта (инвеститорът) и неговите спонсори (съдружници, банки др.) ще вземат решение за или против проекта, единствено на базата на риска за реализацията му и очакваните приходи от него.

Независимо от вида на проекта и начина на финансиране, лицето, което осъществява проекта (инвеститорът) и неговите спонсори (съдружници, банки др.) ще вземат решение за или против проекта, единствено на базата на риска за реализацията му и очакваните приходи от него.

„Проектното финансиране” придобива все по-голяма популярност в България. Особеното при него е, че е предназначено за конкретни инвестиционни проекти в бизнеса и инфраструктурата, които изискват значителна първоначална инвестиция и дългосрочно кредитиране. Структурата на финансирането – срокове, размер, обезпечение и др., зависи от конкретния проект.

Проектното финансиране се използва за широк спектър от схеми на финансиране. Общото между тези схеми е, че финансирането зависи не само от материалната подкрепа на кредиторите или от стойността на включените материални активи. При проектното финансиране кредиторите, които осигуряват основното дългово финансиране, разчитат до голяма степен на успешното развитие на самия проект. Затова е необходимо задълбочено проучване на изпълнимостта на проекта и евентуалното въздействие на неблагоприятните фактори.

Успешната схема на проектно финансиране предполага добро и рентабилно разпределение на проектния риск между различните участващи страни в процеса на финансиране и изпълнение. Освен между бенефициенти и бенефициери, рискът може да бъде поет в по-голяма или в по-малка степен от банките, от доставчиците на оборудване, от изпълнителите, операторите и другите участници в включени в реализацията на проекта.

Този механизъм за финансиране се характеризира със следните характеристики:

- за изпълнението на проекта кандидатства работеща компания или консорциум от компании, които поемат организацията на работата, изпълнението и отговорността за рисковете от проекта;
- в някои от случаите компанията учредява специално дружество за целите на проекта, като активите му служат за обезпечение на заема, а бъдещите му парични потоци са източникът за обслужване на кредита, ако е взет такъв. Програмите предоставят между 60% и 90% от финансирането на проекта, а останалите се осигуряват от акционерите или от банките под формата на заем;
- единствената гаранция за възвръщаемост е капиталът на проекта.

Изпълнението на тези проекти е свързано с големи технически, икономически и политически рискове, които дори големите компании трудно могат да си позволят, следователно рисковите задължения са разпределени между спонсорите на проекти и банките, участващи в тяхното финансиране. Трябва да се подчертае, че проектното финансиране не е нов източник на ресурси, а инвестиционен механизъм, който позволява по-добро приспособяване на финансирането към специфичните изисквания на всеки проект.

Съвременните форми и методи за финансиране на проекти включват определени финансови, търговски и застрахователни операции, които дават възможност на източника на БФП на бизнес проектите:

- първо, да намали своята отговорност и разходите за изплащане на заеми, привлечени към проекта;
- второ, по-надеждно е да се разпределят финансовите рискове, съпътстващи проекта, включително тези, свързани с отношенията между доставчици и потребители;
- трето, да се използват гаранции на различни финансови и кредитни институции, участващи в проекта.

Видове участници в процеса на проектното финансиране са:

Инициатори, това са лица, които инвестират свои собствени и заемни капитали в проекта, поемайки свързаните с него рискове. Към тях се причисляват европейските програми, министерствата, общините, държавните и общински предприятия, финансовите институции, местните и чуждестранни частни търговски дружества, както и физическите лица.

Инициаторите решават самостоятелно какви ще бъдат сумите и сроковете на предоставените за реализацията на проекта финансови ресурси. Те осъществяват контрол върху целевото изразходване на вложените капитали и определят каква ще бъде ефективността на инвестицията.

Кредиторите предоставят кредити за финансирането на проекта. Най-често това са национални, чуждестранни или международни банкови и финансови институции (Световна банка, Европейска банка за възстановяване и развитие, Европейска инвестиционна банка и др.).

Изпълнителите са лица, които извършват различни дейности по сключени с проектната компания договори за възлагане на обществени поръчки, за строително-монтажни работи, за доставка и монтаж на оборудване и др.

Консултантите са лица, извършващи управление на проекта, инженерингови, проектантски, юридически, финансови и други консултантски услуги.

Потребителите са физически и юридически лица, които използват продуктите и услугите, генерирани от инвестиционния проект. Те могат да съвпадат с инициаторите, но ако са самостоятелни субекти, е необходимо да уредят отношенията си с проектната компания чрез договор.

Застрахователното дружество застрахова имуществото на специалната проектна компания и покрива щетите от различни застрахователни събития.

Доставчиците доставят както машини, съоръжения и оборудване, необходими за организирането и стартирането на производствения процес, така и суровини, материали и резервни части, необходими за нормалното функциониране на влезлия в експлоатация инвестиционен обект.

Държавните органи могат да сключват лицензионни и концесионни договори с проектната компания, да осъществяват строителен надзор в процеса на изграждането на инвестиционния обект, да предоставят данъчни преференции и др.

Строителната компания изгражда инвестиционния обект съгласно клаузите в договора за строително-монтажни работи и строителната документация.

Видове проектно финансиране

Похватите на проектното финансиране се прилагат при различни видове търговски операции от проучването и експлоатирането на нефтени и газови находища и други природни ресурси до строителството и експлоатацията на големи хотели и дори в разработката на големи предприемачески проекти в селското стопанство и в преработващата промишленост.

Голяма част от проектното финансиране се прилага в наши дни и посредством използването на ПЧП в изграждането на ВЕИ, пътища, железопътни проекти, летища, мостове и др. Тези проекти често използват схемата ВОТ – „Строителство-експлоатиране-предаване“. В тези случаи оценката на политическия и икономическия риск на които се излага проекта е от голямо значение.

Предприемаческата дейност и иновациите стоят в основата на икономическото развитие и създаването на нови работни места. Ето защо тяхната роля в развитието на социално-икономическия живот е изключително важна. Тъй като всяка нова бизнес идея изисква първоначално финансиране, а резултатът от нея е трудно определим и несигурен, търговските банки и другите традиционни финансови институции оказват много малка подкрепа за развитието на иновационната дейност. Поради тази причина през ранните етапи от развитието на бизнес организацията нейното финансиране се осъществява от частни инвеститори или специализирани посредници с използването на алтернативни финансови инструменти и техники. Някои европейски програми финансират и новосъздадени фирми.

Миналата година страната ни влезе в третия, седемгодишен, програмен период (от 2021 г до 2027 г) и средствата предвидени за България през него са 8.8 млрд. евро, което е значително увеличение, спрямо първите два периода.

Ако в момента сте на етап обмисляне на следващия бизнес проект, с който да се захванете и търсите различни източници за финансиране на стартиращ бизнес, може би е добра идея да се запознаете с текущите европейски програми за финансиране на стартиращ бизнес 2021 – 2027 г.

Ето кои са наличните европейските програми за финансиране на малък бизнес за периода 2021-2027 г:

- Програма „Конкурентоспособност и иновации в предприятия за периода 2021-2027 г. (ПКИП 2021-2027);
- Оперативна програма за развитие на човешките ресурси за периода 2021-2027 г.;
- Програма за развитие на селските райони (ПРСР 2021-2027);
- Програма за морско дело и рибарство (ПМДР).

Европейския съюз предлага редица възможности за безвъзмездно финансиране на стартиращ бизнес 2021-2027. Потенциалните бенефициенти на средствата от оперативните програми могат да са държавни агенции и институции, НПО-та, органи на централното и местното управление, частен сектор и др.

През 2022 г. има няколко процедури, насочени към бизнеса, по които може да кандидатствате и те могат да се обособят в две групи:

- Евро финансиране за стартиращ бизнес (стартъпи);
- Предприятия с над три годишна добра финансова история;
- Програма „Конкурентоспособност и иновации в предприятия за периода 2021-2027 г. (ПКИП 2021-2027);
- Програма за развитие на човешките ресурси за периода 2021-2027г.;

- Програма за развитие на селските райони (ПРСР 2021-2027);
- Програма за морско дело и рибарство (ПМДР).

Европейския съюз предлага редица възможности за безвъзмездно финансиране на стартиращ бизнес 2021-2027. Потенциалните бенефициенти на средствата от оперативните програми могат да са държавни агенции и институции, НПО-та, органи на централното и местното управление, частен сектор и др.

През 2022 г. има няколко процедури, насочени към бизнеса, по които може да кандидатствате и те могат да се обособят в две групи:

- Евро финансиране за стартиращ бизнес (стартъпи);
- за предприятия с над три годишна добра финансова история.

Източници за финансиране на стартиращ бизнес през 2022г.

- Оперативна програма Иновации и конкурентоспособност – целта на програмата е постигане на ресурсна и енергийна ефективност на производствата, както и повишаване на конкурентоспособността и въвеждане на повече иновации в предприятията. Управляващ орган на програмата е Министерството на икономиката, а бюджетът ѝ е в размер на 1 222 550 000 евро;
- Програма Развитие на човешките ресурси – целта на програмата е преодоляване на предизвикателствата на пазара на труда за участие на уязвимите групи (безработни лица, лица над 55 години, младежи и хора с увреждания) в социалния и икономически живот на страната. Управляващ орган на програмата е Министерството на труда и социалната политика, а бюджетът ѝ е в размер на 3 874 637 388 лева;
- Програма развитие на селските райони – проекти и инвестиции в преработвателите на земеделска продукция и земеделските стопанства. За да кандидатства дадено предприятие да е в категорията „микро“ (под 10 наети лица) и да е със седалище на територията на селски район. Управляващ орган на програмата е Министерството на земеделието и храните;
- Водено от общностите местно развитие – това е подход, про който местни общности разработват стратегии за развитие на региона. Подходът WOMP се осъществява само в селски или рибарски райони. Максималния размер на средства, които може да получи дадена стратегия е до 500 000 евро от Оперативна програма Наука и образование за интелигентен растеж, до 1 500 000 евро от Програма за развитие на селските райони, до 1 500 000 евро от оперативна програма Иновации и конкурентоспособност и до 760 000 евро от оперативна програма Развитие на човешките ресурси.

Всички тези програми предлагат възможност за безвъзмездно финансиране на стартиращ бизнес.

Ако искате да се запознаете по-подробно с текущите Европейски програми за финансиране на стартиращ бизнес 2021 – 2027 г. и как може да кандидатствате за финансиране по тях, посетете сайта на Информационната система за управление и наблюдение на средства от ЕС в България - ИСУН.

Освен тези програми за финансиране на малък бизнес има и други възможности, от които може да се възползвате и те са свързани с безвъзмездно финансиране на стартиращ бизнес за безработни.

Финансиране на малък бизнес от бюро по труда

Обмисляйки вариантите за финансиране на стартиращ бизнес, сещали ли сте се за Агенцията по заетостта? Не! Е такава възможност съществува.

В Закона за насърчаване на заетостта са предвидени 3 члена чл. 47, чл. 48 и чл. 49б, които да помогнат на един безработен човек да започне собствен бизнес.

Те обхващат възможността безработно лице, което има право на обезщетение за безработица, да го получи еднократно (накуп), за да стартира собствен бизнес. Предвидена е и допълнителна субсидия от 2600 лева, ако наеме безработно лице, без право на парично обезщетение за безработица. Също така 1000 лева за квалификация и 500 лева за консултантски услуги.

Има и друг вариант, при който не е необходимо безработното лице да има право на обезщетение за безработица. В този случай то трябва да представи бизнес проект и може да получи финансиране до 4000 лева, 300 лева за обучение и 500 лева за консултантски услуги.

Нови мерки за подпомагане на бизнеса

В първите бизнес новини за 2022 г. бяха обявени новите мерки за подпомагане на бизнеса. Те са 10 на брой и включват – Проект „Патронажна грижа+”, Фонд на фондовете Програма „Възстановяване”, Проект „Запази ме”, „60 на 40”, Оперативна програма за храни или основно материално подпомагане, през ББР програма „Възстановяване”, 9% ДДС за фирмите в туризма и ресторантьорския бизнес, през ББР програма „Подкрепа на туризма”, допълнителни насърчителни схеми в сферата на туризма.

Последната 10-та мярка се отнася само за затворени микро и малки предприятия, които могат да получат 20% безвъзмездна помощ от средните нетни приходи от 2021 г. в размер до 100 000 лв.

Ако сте решили да се възползвате от възможностите, които предлагат европейски програми за финансиране на стартиращ бизнес 2021 – 2027 г., трябва да се подготвите, че кандидатстването по европейски програми е дълъг и доста сложен процес. Най-добре е да си намерите добър консултант, и въпреки че това ще е обвързано с определени средства, със сигурност този разход е разумен и оправдан, защото така увеличавате многократно шанса си, проектът Ви да бъде одобрен.

Източници на информация:

Бисер Йорданов Кръстев, Съвременни аспекти на проектното финансиране на предприемаческата дейност, Годишник на ВУАРР, Том IV, Пловдив

<https://bg.economy-pedia.com/11033001-project-finance-project-finance>

<https://newpresnya.ru/bg/referat-venchurnoe-finansirovanie-innovacionnyh-proektov/>

https://qualitee.eu/bg/wp-content/uploads/sites/15/QualitEE_3.3_Financial_Guidelines_V2.0_190115_e7_BG.pdf

<http://www.referati.org/proektno-finansirane>

<https://lider.bg/evropeiski-programi-za-bezvuzmezdno-finansirane-na-startirasht-biznes-2022/>

Проект „Подкрепа на предприемачеството в областта на вътрешната преработка на качествени селскостопански продукти в областите Еврос, Хасково, Смолян и Кърджали“ (QUALFARM), е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие (ЕФРР) и от национални фондове на страните, участващи в Програмата за трансгранично сътрудничество ИНТЕРРЕГ V-А Гърция-България 2014–2020.

Съдържанието на този материал е изцяло отговорност на Сдружение „Съюз за възстановяване и развитие“ и по никакъв начин не може да се счита, че отразява възгледите на Европейския съюз, участващите страни, Управляващия орган и Съвместния секретариат.